

PM: En yrkesinriktad och flexibel språkundervisning för bättre matchning

**Svenska för invandrare
– en sammanställning av
remissvaren kring valfrihets-
och pengsystem i
SOU 2013:76**

Inledning

En fungerande kompetensförsörjning är avgörande för Sveriges framtid. Sverige kan inte täcka företagens rekryteringsbehov enbart med inhemsk arbetskraft utan är beroende av invandrad kompetens för att kunna kompetensförsörja landet. En stor invandring är dock i sig självt inte synonymt med en fungerande kompetensförsörjning. För det krävs att företagen ges tillgång till kompetensen hos dem som invandrat och att de som har invandrat ges förutsättningar att bli konkurrenskraftiga på svensk arbetsmarknad.

En viktig del i detta är språkundervisningen. Språket behövs i varierande grad hos olika arbetsgivare och branscher men är för majoriteten som invandrar en viktig del för att integreras i det svenska samhället. Fokus bör därför vara att språkinsatser kommer in tidigt och på ett ändamålsenligt sätt. Undervisningen måste vara individanpassad och flexibel och bedrivas kostnadseffektivt.

Språkutbildningens betydelse för integration är sedan länge känd och har utretts flertalet gånger. Till de senare hör den parlamentariska utredningen *Svenska för invandrare – valfrihet, flexibilitet och individanpassning* som presenterades 2013 av utredaren och den före detta statssekreteraren på Integrations- och jämställdhetsdepartementet, Christer Hallerby. Utredningens uppdrag var bland annat att föreslå hur valfrihet och individuell anpassning kan ökas inom utbildning i svenska för invandrare och hur ett pengssystem för sfi (svenska för invandrare) kunde utformas för att främja det.

Utredningen föreslog bland annat att sfi och ämnet svenska som andraspråk på grundläggande nivå inom komvux skulle sammanföras till en utbildning och att ett nationellt valfrihetssystem skulle införas. Ett valfrihetssystem skulle åstadkomma ökad kvalitet och ett breddat utbud av utbildningar och genom att flera konkurrerande utbildningsanordnare etablerade sig skulle det skapas fler alternativ för eleverna menade utredaren. Valfrihetssystemet skulle anpassas helt efter elevens förutsättningar och progression vilket skulle öppna för en incitamentsbaserad utbetalningsstruktur där det möjliggjordes för införande av en sfi-peng.

Utredningen ledde fram till propositionen *Ökad individanpassning – en effektivare sfi och vuxenutbildning* i vilken regeringen valde att endast gå vidare med delar av förslagen så som att utbildning i svenska för invandrare (sfi) skulle upphöra som en egen skolform och gå in i komvux, att nya målgruppsanpassade, sammanhållna studievägar införs i kursplanen och skollagen skulle förtydligas så att det framgår att huvudmannen i högre grad ska verka för att sfi-undervisningen erbjuds på tider som passar eleven. Däremot valde man att inte gå vidare med varken förslagen om ett nationellt valfrihetssystem eller sfi-peng.

Det är beklagligt. Det nuvarande systemet med sfi fungerar inte och de förändringar som beslutades om i propositionen är inte tillräckliga för att uppnå nödvändig flexibilitet, tillgänglighet och individuell anpassning. Det är stora problem med upphandlingar med bland annat prispress, långa och dyra överklagandeprocesser samt stora omställningar för elever och utbildningsanordnare. Kvaliteten på sfi mellan olika kommuner är ojämn och vissa kommuner har långa köer till sfi vilket får konsekvenser

för andra kommuner. En kommun kan ”ärva” nyanlända som borde fått sin sfi i sin ursprungskommun och som borde ha använt sitt statsanslag för att erbjuda sfi, men inte har kunnat det på grund av köer. När den nyanlända sedan flyttar vidare är sfi-pengen förbrukad vilket blir mycket kostsamt för slutkommunen.

Ett nationellt system med valfrihet skulle kunna skapa ett enhetligt system i landet och bidra till mångfald, kvalitet och långsiktighet. Valfrihetssystemen skulle driva flexibilitet och tillgänglighet. En sfi-peng hade, rätt utformat dessutom bidragit till ökad kostnadseffektivitet och en mer rättvis betalningsmodell för kommunerna.

Mot den bakgrunden är det intressant att ta reda på vilka argument som fanns för- och emot ett nationellt valfrihetssystem samt en sfi-peng (fortsättningsvis benämnda som förslagen) som framkom i remisshanteringen kring utredningen *Svenska för invandrare – valfrihet, flexibilitet och individanpassning*. Svenskt Näringsliv har därför gett Nordic PA i uppdrag att göra en sammanställning av vad som framkom i remissvaren till utredningen avseende förslagen.

Resultatet visar att majoriteten stora nationella instanser med insyn i frågan ställer sig i huvudsak positiva till både peng- och valfrihetsreform. Det är framförallt kommunerna som är negativa. Av de kommuner som var negativa till förslagen var majoriteten oppositionsstyrda medan majoriteten positiva var alliansstyrda. En viktig slutsats är att kommunerna tenderar hämmas av den politiska organisationen då saksfrågan blir underordnad ideologi.

I grunden är det en fråga om kompetensförsörjning. Svenska företag har akuta rekryteringsbehov. Finns det kompetens bland de som invandrat som kan fylla en del av kompetensbehoven är det viktigt att Sverige som nation tar ett ansvar för att få ut de nyanlända från systemen och möjliggöra för matchning på arbetsmarknaden.

Frågan om språkundervisningen är aktuell och bristerna måste hanteras omgående. Enligt Migrationsverkets prognos kommer drygt 42 000 personer få ett asylrelaterat uppehållstillstånd under 2017. Av dessa är ca 25 000 över 18 år. De har väntat på att få sina ärenden hanterade i genomsnitt i 15 månader. Många har varit borta från arbetsmarknaden under en lång tid och behöver snabb tillgång till sfi för att kunna komma in i det svenska systemet och göra sig konkurrenskraftiga på svensk arbetsmarknad. Möter vi inte efterfrågan på språkundervisning hos dessa på ett ändamålsenligt sätt riskeras deras humankapital urholkas ytterligare. Ju längre tid borta från arbetsmarknaden, desto svårare blir etableringen och matchningen.

Sfi-undervisningen är en ödesfråga för vårt land. Regeringen måste se till att åtgärda de faktiska problemen med sfi. Svenskt Näringsliv vill därför uppmana regeringen att återuppta förslaget om ett nationellt valfrihetssystem och sfi-peng, korrigera de brister som upplevs i det förslag som finns, och återigen lyfta upp frågan på den politiska agendan.

Stockholm den 18 december 2016

Mikaela Almerud

Sammanställning av remissvar

SOU 2013:76

Executive summary

En sammanställning av remissvar på SOU 2013:76 visar att majoriteten stora nationella instanser¹ med insyn i frågan i huvudsak ställer sig positiva till både peng- och valfrihetsreform. De remissinstanser som är negativa är inte alltid övergripande negativa, utan deras svar präglas ofta av synpunkter på detaljer i förslaget om en sfi-peng. Särskilt förekommer oro över att utbetalningssystemet i utredningsförslaget försvårar en fungerande marknad samt över att kombinationen av valfrihet och skyldighet att tillhandahålla utbildning kan orsaka problem för mindre och glesbygdskommuner. Många argument känns igen från friskoledebatten. Valfriheten och skiftet från den nuvarande upphandlingsmodellen uppfattas som förslagets främsta styrkor.

Remissinstanserna menar att förslagets utformning skulle kunna resultera i en svår marknad, med få aktörer och höga kapitalkrav. De aktörer som är aktiva på marknaden idag (friskolor och anordnare av vuxenutbildning) uppfyller sällan dessa krav. Samtidigt beskriver de aktörer som finns på marknaden idag svårigheter: kortsiktighet, lägsta pris-upphandlingar, osäkra förutsättningar och svårigheter att investera i kvalitet och rekryteringar.

Svenskt Näringsliv avser att i denna sammanställning hantera både synpunkter på dagens system och upplevda svagheter i det pengförslag som föreligger. Punkter som man kan utläsa att remissinstanserna menar skulle behöva säkras i ett valfrihetssystem med sfi-peng är:

- kontrollmekanismer mot betygsinflation
- mekanismer för att driva en kvalitativ undervisning över tid
- säkra elevers möjlighet att göra informerade val
- långsiktiga incitament för både elever och utbildningsanordnare

¹ Exempelvis Skolverket, Skolinspektionen, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan

Innehåll

Inledning	1
Sammanställning av remissvar SOU 2013:76	3
Executive summary	3
Bakgrund	5
Utredningens förslag	5
Argument för och emot sfi-peng	7
Argument för sfi-peng	7
Argument mot sfi-peng	8
Sammanfattning	11
Remissvar med en positiv inställning till sfi-peng	12
Remissvar med en negativ inställning till sfi-peng	17
Remissvar med en neutral inställning till sfi-peng	21

Bakgrund

Syftet med utredningen ”Svenska för invandrare – valfrihet, flexibilitet och individanpassning” var att föreslå hur valfrihet och individuell anpassning skulle kunna öka inom utbildning i svenska för invandrare (sfi) och att överväga om all utbildning i svenska språket för vuxna invandrare i framtiden bör ges inom kommunal vuxenutbildning (komvux) och särskild utbildning för vuxna (särvox). Utredningens mål var också att föreslå hur ett system med sfi-peng skulle kunna utformas och föreslå ytterligare åtgärder för hur sfi i ett tidigare skede kan bli mer flexibelt och individanpassat. I uppdraget ingick även att föreslå åtgärder för hur samverkan mellan och inom kommuner samt mellan huvudmän och andra instanser som exempelvis Arbetsförmedlingen och länsstyrelser kan förbättras när det gäller sfi. Utredningen leddes av Christer Hallerby och presenterades den 31 oktober 2013.

Utredningens förslag

Utredningen rekommenderar att sfi och svenska som andra språk (SvA) ska samordnas, då de i nuläget utgör två olika utbildningsformer med samma syfte. Tanken är då att sfi, som har en starkare anknytning till arbetslivet, ska utgöra grunden för svenskundervisning för vuxna och medan SvA kommer fungera som en fristående fortsättning på sfi. Det föreslås att sfi-utbildningen ska placeras inom ramen för komvux, som då kommer att utgöras av tre olika delar: grundläggande nivå, gymnasial nivå och sfi. I nuläget finns det i de flesta fall krav på att eleven ska ha klarat av sfi-utbildningen innan de kan gå vidare till grundläggande komvuxutbildning, och först därefter har eleverna möjlighet att läsa på gymnasial nivå.

Utredarna menar dock att eleven själv borde få möjligheten att välja sin utbildning utifrån sina egna förutsättningar och att komvuxutbildningarna därför borde vara fristående från varandra och inte nödvändigtvis måste genomföras i en viss ordning. Utredningen fastställer även att sfi måste utformas så upplägget är förenligt med flödet av nya elever som ständigt inkommer.

Utredningen betonar att sfi-undervisningen bör präglas av flexibilitet och individanpassning, vilket enligt utredarna bör fastställas i Skollagen. Språkstudierna måste vara upplagda på så vis att de går att kombinera med exempelvis deltidsarbete. Detta innebär att det måste finnas alternativ till schemalagd undervisning under dagtid. Det ska vara möjligt att ta uppehåll och växla tempo i undervisningen för att på så vis ta hänsyn till elevens arbetssituation (exempelvis för att underlätta vid tillfälliga anställningar).

Sfi-peng

Privata aktörer som erbjuder sfi-undervisning ska finansieras genom en så kallad sfi-peng från kommunen. Det innebär ett nationellt system där kommunerna är fortsatt ansvariga för mottagning och finansiering av sfi. Pengen ger individen rätt att välja mellan olika aktörer och en summa pengar följer med till den utbildningsanordnare som eleven väljer. Sfi-verksamheten omfattar i dag mer än 100 000 elever som undervisas av cirka 3 500 lärare. Utredningsförslaget innebär att ett natio-

nellit valfrietssystem skulle införas, vilket gör att privata utbildningsanordnare som godkänts av Skolinspektionen har rätt att etablera sig och få ersättning av kommunen, en sfi-peng, för de elever man undervisar.

Systemet kan jämföras med valfrietssystemet och skolpengen i grund- och gymnasieskolan. Förslaget om en sfi-peng innebär att utbildningsanordnaren får betalt av kommunen först när eleven gått klart en delkurs. Enligt förslaget ska 10 procent av ersättningen betalas ut vid kursstart och ytterligare 10 procent efter en månad. Därefter betalas resterande 80 procent ut i lika stora delar när eleven uppnått godkänt betyg på varje kurs inom sin studieväg.

När den nuvarande regeringen la fram en proposition (2014 15:85) i ämnet i början av 2015 byggde stora delar på utredningen. Förslagen om sfi-pengen och valfrietssystemet saknades dock helt.

Argument för och emot sfi-peng

Nedan följer en sammanfattning av huvudargumenten för och emot sfi-peng som de olika remissinstanserna gav. Därefter följer en tabell över de individuella argumenten från respektive remissinstans. Av remissinstanserna valde omkring 25 att inte svara eller meddelade att de avstod från att svara. Dessa är inte inkluderade här, liksom de svar som inte innehöll synpunkter på valfrihetssystemet eller sfi-pengen.

Det är viktigt att komma ihåg att remissvaren främst består av negativa synpunkter på utredningens förslag. I de fall remissinstanserna stöder utredningens förslag uttrycker de oftast detta på någon eller några meningar, och ägnar majoriteten av remissvaret åt de aspekter de önskar förbättra. Det finns därför fler kritiska synpunkter om, eller argument mot, sfi-pengen än positiva presenterade i remissvaren, vilket påverkar sammanfattningarna nedan.

En ytterligare aspekt som kan påverka tankegången bakom och tolkningen av remissvaren är det faktum att remissvaren skrevs innan förra årets flyktingkris. Det är därför rimligt att anta att de remissinstanser som baserar argument på att de, när de skrev remissvaret, inte tog emot särskilt många invandrare till sin kommun, alternativt de som menar att de då mottog många och trodde att antalet skulle sjunka inom en snar framtid, kanske skulle ha andra argument om de rådfrågades idag.

Argument för sfi-peng

Utredningen motiverar förslaget om sfi-peng mot bakgrund av dagens spretiga system med olika kommunala valfrihetssystem som har skilda upplägg och regelverk. Ett av de främsta argumenten för valfrihetssystemet är ökad flexibilitet och möjligheten för sfi-studenterna att själva kunna välja var de vill studera. Vissa remissinstanser menar att utredningens förslag kommer att leda till kvalitetsförbättringar för såväl elever, utbildningsanordnare som för den kommunala huvudmannen. Utredningens förslag om att utbildningsanordnare får specialisera sin verksamhet till elever med särskilda behov ses också som positivt.

Det finns flera remissinstanser, främst privata, som ställer sig positiva till införande av sfi-peng för att de tycker det nuvarande systemet med upphandling och skillnader från kommun till kommun inte fungerar på ett tillfredsställande sätt. Problemen med dagens upphandlingar inkluderar bland annat prispress, långa och dyra överklagande-processer samt stora omställningar för elever och utbildningsanordnare. De menar att ett nationellt system med valfrihet skulle kunna skapa ett enhetligt system i landet och bidra till långsiktighet, kvalitet och mångfald. I dagens upphandlande råder ofta avtal som endast gäller ett par år. De flesta remissinstanser är överens om att utbildning med god kvalitet kräver investeringar i kompetens, relationer och material. Det finns därför remissinstanser som ställer sig positiva till ett valfrihetssystem med sfi-peng då de anser att det är troligt att utbildningsanordnare är mer beredda att investera i utbildningen om de har ett godkännande att bedriva verksamheten som gäller tills vidare, jämfört med de korta avtal som nu ibland råder.

Många remissinstanser är positiva till förslaget om att tilläggsbelopp ska kunna utgå för elever med ett särskilt kostnadskrävande behov, liksom det faktum att utbildningsanordnare inte måste anta och vara öppen för samtliga elever som har valt att studera hos anordnare och som kommunen tagit emot till utbildningen. Utbetalningen av sfi-pengen ska gå till så att en liten del av pengarna utbetalas vid kursstarten och därefter sker utbetalningar vid godkända betyg. De remissinstanser som ställer sig bakom denna modell menar att pengarna bör kunna fungera som ett incitament för utbildningsanordnarna att stödja elevernas utveckling i utbildningen. Vissa välkomnar att ett valfrihetssystem med sfi-peng ger verksamheter möjligheten att konkurrera med varandra med verksamhetskvalitet och resultat, istället för bara lägsta pris som ibland är fallet i upphandlingarna.

I de fall kommuner inte har en egen verksamhet att utgå ifrån när de ska fastställa ersättningsnivåerna för sfi-pengen föreslår utredningen att det fastställs en riksprislista, vilket flera remissinstanser ställer sig positiva till. Det finns dock privata remissinstanser som är positiva till riksprislistan, men som uttrycker oro för hur den ska tas fram. De menar att dagens prisbild inte ska användas som en utgångspunkt eftersom den speglar en osund prispress.

Argument mot sfi-peng

En av de främsta generella invändningarna mot sfi-pengen handlar om att utredningen inte utrett alla möjliga konsekvenser tillräckligt. Särskilt effekten på glesbygdskommuner önskar remissinstanserna se utredd ytterligare, och då framförallt vad gäller kravet på kommunerna att alltid tillhandahålla sfi. Det finns idag kommuner som inte har någon egenregiverksamhet som istället upphandlar anordnare. I de fall privata aktörer eventuellt inte etablerar sig eller lägger ner sin verksamhet med kort varsel skulle kommunen behöva bygga upp en tidigare nedlagd verksamhet inom en månad vilket skulle bli kostsamt och svårt.

Några kommuner uttrycker oro över att det finns risk att kostnader ökar i och med att de kommer att behöva fortsätta driva sfi, fast i mindre skala. Vissa ser en risk för att kommunen behåller och/eller utvecklar verksamhet ”för säkerhets skull”, för att kunna garantera individens valmöjligheter och att det då leder till en kostsam överkapacitet i utbud. Det finns också instanser som ser en risk för att bara stora kommuner kommer kunna erbjuda flexibilitet i och med att mindre kommuner i regel har ett mindre kursutbud och ett mindre elevunderlag. Många uttrycker också oro över att privata aktörer kanske inte kommer att etablera sig i små kommuner. Beräkningarna av sfi-pengen kan utgöra en svårighet för kommuner då sfi-utbildningen blir en verksamhet som kan variera mycket i volym och möjligen även avvecklas.

Vad gäller tillståndsgivningen för utbildningsanordnare vill vissa remissinstanser ha samma krav som det ställs på friskolor, vilket innebär att utbildningen inte får innebära påtagliga negativa följder på sikt. Några instanser vill se förtydliganden kring vilka kriterier som krävs för att en enskild huvudman ska kunna få tillstånd. Några instanser anser att utredningens förslag rörande obligatorisk antagning av alla sökande deltagare ställer för höga krav på anordnaren. De menar att en anordnare kan ha gjort ett eget val att begränsa sin verksamhet eller kan ha praktiska begränsningar i form av exempelvis klassrumsstorlek. Det är också en erkänd svårighet att hitta lärare till sfi, vilket kan utgöra ett hinder för en anordnare att uppfylla antagningsobligatoriet. Vissa instanser menar att förslagen om antagning och öppenhet ställer för stora och ensidiga krav på utbildningsanordnarna, samt efterlyser ett förtydligande rörande möjligheterna att avsluta en sfi-verksamhet i en kommun. Några

kommuner efterfrågar möjlighet att påverka Skolinspektionens beslut om tillstånd och önskar att tillstånd för etablering ges vid ett eller högst två tillfällen per år. Ett förslag som läggs fram är att ge kommunen möjlighet att påverka Skolinspektionens beslut om risken är påtaglig att en kommun inte kan garantera en långsiktig sfi-verksamhet.

Det finns kommunala remissinstanser som ser negativt på att det kommunala självbestämmandet över anordnandet av sfi föreslås upphöra och på att beslutet om prövning att enskilda utbildningsanordnare ska få bedriva sfi ska ligga på statlig myndighet då de tror att kvaliteten och flexibiliteten kan komma att försämrats. De anser att den nuvarande situationen där kommuner kan upphandla privata utbildningsanordnare fungerar bra och är rädda för en större ekonomisk belastning på den kommunala ekonomin. Vissa tycker att kommunernas inflytande har en kvalitetssäkrande effekt och menar att stora företags dominans innebär likriktning och är ett direkt hot mot pedagogisk mångfald.

Många remissinstanser ifrågasätter nyanländas kapacitet till att göra informerade val av utbildningsanordnare och därmed valfrihetssystemets legitimitet. De menar att nyanlända kanske inte har möjlighet att ha kunskap om kvaliteten i olika aktörers verksamhet och saknar både språket och en tillräcklig förståelse för hur det svenska samhället fungerar. Flera ser en risk i att eleverna i stor utsträckning påverkas av de olika utbildningsanordnarnas marknadsföring och betonar därför betydelsen av att kommunens vägledning är neutral och att det säkerställs att eleven ges stöd att göra väl avvägda val utifrån behov och förutsättningar.

Utbetalningssystemet

Den enskilt största kritiken mot sfi-pengen handlar dock om det förslagna utbetalningssystemet, varför denna punkt får en egen sektion. En del av problematiken handlar om att det finns risk att utbildningsanordnare inte får betalt för utförd tjänst och med att pengar betalas ut i början och vid godkännande av kurs. Här följer ett exempel på hur detta kan ske. Utredningen föreslår att startavgift endast ska betalas ut en gång. En deltagare kan exempelvis studera hos utbildningsanordnare A, därefter göra ett byte till anordnare B, och sedan efter ett år byta anordnare och börja studera hos C. Efter en månad får deltagaren betyg hos anordnare C. Anordnare A får startersättning. Anordnare C får en väldigt stor del av betalningen efter redan en månad. Anordnare B får ingen betalning alls, även om anordnaren har erbjudit en tjänst under ett år. Det kan betyda att det finns en stor risk att anordnare kan ha deltagare i utbildning under en lång tid utan att få någon betalning alls, om byte sker och inga betyg utfärdas.

Risken för betygsinflation uttrycker många remissinstanser oro över. I och med att utbildningsanordnarna får majoriteten av sfi-pengen när eleven blivit godkänd menar många instanser att det finns risk för att lärare utdelar godkända betyg trots att eleverna inte uppfyllt kraven. De varnar därför för att utbetalningssystemet kan komma att försämra kvaliteten på utbildningen.

De finns de som menar att en utmaning för systemet är att undvika att anordnarna har möjlighet att locka till sig elever där den förväntade intäkten är särskilt hög i förhållande till den förväntade kostnaden. Vissa remissinstanser uttrycker också oro för att vissa elever kan komma att betraktas som mer lönsamma än andra. Det föreslagna utbetalningssystemet kan också medföra risk för ökad administration, byråkrati och merkostnader.

Vissa instanser är av åsikten att ersättningsmodellen kan skapa likviditetsproblem för utbildningsanordnarna, särskilt för de mindre, eftersom det dels dröjer innan man får betalt för utbildningen som genomförts och dels finns risk att inte få betalt alls för undervisning som genomförts vid avbrott till en annan anordnare. Detta gör i sin tur att det finns risk för att det enbart finns stora aktörer på marknaden. Det förslagna utbetalningssystemet riskerar då att bli konkurrensbegränsande.

Det finns också instanser som lyfter fram det faktum att elever ibland avbryter utbildningen på grund av att de får ett jobb, vilket allmänt betraktas som positivt, även vad gäller språkinläringen då många lär sig svenska genom sitt arbete. Ett utbetalningssystem där majoriteten av pengarna betalas ut först när eleven blivit godkänd innebär att elevens möjlighet till arbete kan hamna i konflikt med utbildningsanordnarens möjlighet att få ersättning. Det finns även kommuner som använder sig av möjligheten att ge intyg istället för betyg för de elever som inte når slutnivån. Utbetalningen av sfi-pengen riskerar möjligheten till intyg då anordnare inte skulle få betalt för detta.

Några remissinstanser har presenterat förslag på alternativa utbetalningssystem, där vissa föreslår månadsvisa utbetalningar baserade på flera komponenter: antal inskrivna, deltagarnas närvaro samt antal godkända kurser. Det finns också de som menar att riskerna med en incitamentsstruktur behöver utredas tydligare samt att systemet inte borde införas utan att man först genomför en försöksverksamhet i några kommuner/regioner.

Sammanfattning

Ett av de främsta argumenten för införande av sfi-peng handlar om att erbjuda sfi-elever möjligheten att själva bestämma var de vill studera. Detta, i kombination med en incitamentsbaserad ersättningsmodell, skulle kunna förbättra kvaliteten i sfi-utbildningarna och se till att utbildningsanordnare konstant måste leverera högkvalitativ undervisning. En annan anledning är att det nuvarande systemet med upphandling och skillnader från kommun till kommun inte fungerar på ett tillfredsställande sätt. Många av de upphandlingsavtal som sluts gäller bara några få år och ger inte utbildningsanordnarna möjlighet att investera långsiktigt i sin verksamhet. Problemen med dagens upphandlingar inkluderar också prispress, långa och dyra överklagandeprocesser samt stora omställningar för elever och utbildningsanordnare.

Argumenten mot sfi-peng framhäver risker för stora skillnader i kvalitet och mångfald mellan storstad och landsbygd. Det råder även oro om de ekonomiska konsekvenserna som kommunerna kan tänkas ställas inför och vad som händer om ingen privat utbildningsanordnare etablerar sig, eller om de plötsligt skulle lägga ner sin verksamhet. Flera instanser önskar att tillståndsgivningen för utbildningsanordnare är strängare och vill att kommuner ska ha möjligheten att påverka tillståndsgivningen. Samtidigt ifrågasätter parter på andra sidan antagningsobligatoriet som anordnarna skulle ställas inför. Även om många i grunden är positiva till valfrihetssystemet tvivlar flera på nyanländas möjlighet att fatta informerade beslut gällande utbildningsanordnare. Det finns också stark kritik mot utbetalningssystemet, som många menar kan leda till betygsinflation. Systemet kan också göra att en utbildningsanordnare inte får betalt för utförd tjänst om eleven byter anordnare mitt i en utbildning. I och med att anordnare måste ligga ute med pengar under lång tid finns det risk för att bara stora aktörer har möjlighet att etablera sig, vilket innebär att systemet kan betraktas som konkurrensbegränsande.

Även om det finns aktörer som starkt motsätter sig systemet med valfrihet och sfi-peng rent principiellt, då de inte vill se någon annan huvudman än kommunen, så finns det även en väldigt stor grupp som inte har något emot systemet som sådant. Denna grupp vill dock se förändringar av förslaget, särskilt vad gäller utbetalningssystemet, innan de skulle ställa sig positiva till ett införande av sfi-peng. Sammantaget finns det alltså en stor grupp, mellan de som tydligt tar ställning för och emot förslaget, som sannolikt skulle kunna tänkas vara positiva till ett införande av ett valfrihetssystem med sfi-peng om förslaget reviderades något.

Remissvar med en positiv inställning till sfi-peng

Kommuner

Remissinstans	Huvudargument
Helsingborgs kommun	- Positiva till valfrihetssystemet och ökad flexibilitet - Menar att sfi-pengen bör kunna fungera som ett incitament för utbildningsanordnarna att stödja elevernas utveckling i utbildningen - Vill dock att sfi-pengsystemet ses över för att förtydliga effekter och konsekvenser - Reservation från S och MP om att de inte gillar valfrihetssystemet och att de vill framhålla betydelsen av kommunernas inflytande över verksamheten och vilka aktörer som ska ingå i ett system som ger människor möjligheter att välja mellan olika pedagogiska och branschmässiga inriktningar
Täby kommun	- Är generellt positiv till sfi-peng - Har ingen egenregiverksamhet idag utan upphandlar anordnare, med förslaget om sfi-peng finns risken att varken den upphandlade anordnaren eller ngn annan etablerar sig i valfrihetssystemet å kommunen skulle då behöva bygga upp en tidigare nedlagd verksamhet vilket skulle bli kostsamt - Ställer sig positiv till utbetalningssystemet av sfi-pengen som är baserad på elevens progression i utbildningen - menar att strukturen borde ge anordnare incitament för att ge eleverna det stöd de behöver så att de kan uppfylla kunskapskraven - samtidigt måste dock systemet ge en rimlig finansiering för den enskilda anordnaren - Är positiv till en riksprislista om en lägstanivå för sfi-pengen för de kommuner som inte har en egen verksamhet att utgå ifrån när de fastställer ersättningsnivåerna
Norrtälje kommun	- Tillstyrker i huvudsak utredningens förslag, men vill att effekterna för glesbygdskommuner utreds ytterligare, särskilt vad gäller kravet på kommunerna att alltid tillhandahålla sfi i kombination med att privata aktörer inte etablerar sig eller lägger ner sin verksamhet
Uddevalla kommun	- Är positiv till sfi-pengen överlag, men inte till utbetalningsformen - Vill att samma ersättning utgår under hela utbildningen i form av en i förväg fastställd peng på samma sätt som för övriga skolformer
Nacka kommun	- Ställer sig överlag mycket positiv till utredningens förslag om valfrihet inom sfi - menar att utredningens förslag kommer att leda till kvalitetsförbättringar för såväl elever, utbildningsanordnare som för den kommunala huvudmannen

Universitet

Remissinstans	Huvudargument
Linnéuniversitetet	- Finner en bättre målanpassning av sfi positivt - instämmer i utredningens förslag

Andra myndigheter

Remissinstans	Huvudargument
Länsstyrelsen i Värmland	- Är i grunden positiv till valfrietssystem och sfi-peng - Tycker dock att man borde införa någon form av normpris - Tror det finns risk att kommunens kostnader ökar i och med att de kommer behöva fortsätta driva sfi, fast i mindre skala - Tror utbetalningen av sfi-pengen skapar risk för betygsinflation
Länsstyrelsen i Västra Götaland	- Positiv till sfi-peng - Vill dock ej ha riksprislista för peng - Positiv till sfi-pengens utbetalning - Vill ha samma krav på enskilda utbildningsanordnare för sfi som för friskolor (att utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på sikt), är kritisk mot att utredningen inte föreslår detta
Skolverket	- Positiv till sfi-peng - Vill dock inte att sfi upphör som egen skolform och blir en del av komvux - Är positiv till valfrietssystemet men vill att enskilda huvudmän bara kan anta elever i mån av plats för att säkerställa utbildningens kvalitet - Vill ha riksprislista för sfi-peng, och att den ska baseras på redan kända undervisningskostnader, inte prognoser - Avstyrker förslag sfi-pengens utbetalning, menar att riskerna med en incitamentsstruktur behöver utredas tydligare
Skolinspektionen	- Positiva till valfriheten och sfi-pengen - Vill dock se förtydliganden kring vilka kriterier som krävs för att en enskild huvudman ska kunna få tillstånd - Ser risker med utbetalningssystemet - tror att det kan försämra kvaliteten på utbildningen - vill därför ha en noggrann tillsyn
Arbetsförmedlingen	- I grunden positiva men verkar inte ha någon stark åsikt i frågan - Ang. valfrietssystemet lyfter de fram att information om leverantörerna och om rätten att själv kunna välja är en central faktor, ser utmaningar att förmedla den här informationen
Länsstyrelsen i Stockholms län	- Tillstyrker förslaget om sfi-peng - men vill uppmärksamma att det finns risk för betygsinflation - Vill understryka betydelsen av att kommunens vägledning är neutral och att det säkerställs att eleven ges stöd att göra väl avvägda val utifrån behov och förutsättningar - Är positiva till översynen av anordnare, men vill att tillsyn ska ske oftare än vart femte år som utredningen föreslår
Universitets- och högskolerådet	- Är överlag positiv till utredningens förslag men betonar risken för bristande flexibilitet i mindre kommuner med litet elevunderlag - är inte alls säkert att privata aktörer kommer att etablera sig i små kommuner - Ser en risk för att kommunen behåller och/eller utvecklar verksamhet "för säkerhets skull", för att kunna garantera individens valmöjligheter och att det då leder till en kostsam överkapacitet i utbud - Ser en risk för betygsinflation i och med pengens utbetalningssystem
Försäkringskassan	- Ser positivt på att elever kommer att få möjlighet att välja mellan olika anordnare
Handisam	- Ser utredningens förslag kring sfi-pengens utformning och storlek, samt tilläggsbeloppet gällande personer med särskilt kostnadskrävande behov som positivt, även om många personer med funktionsnedsättning som är i behov av särskilt individuellt stöd inte omfattas av detta å förstärker behovet av att öka kraven på anordnare i arbetet med det särskilda stödet - Är positiva till utredningens förslag om att utbildningssamordnare får specialisera sin verksamhet till elever med särskilda behov
Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	- Positiva till sfi-pengens utformning men vill framhäva vikten av att peng betalas ut utifrån objektiva, mätbara kriterier som anordnare inte själva kan påverka - Valfrietssystemet är bra, men finns svårigheter i och med att nyanlända kanske inte har möjlighet att ha kunskap om kvaliteten i olika aktörers verksamhet och därmed inte har förmågan att göra det informerade val som krävs - Menar att en utmaning för systemet är att undvika att anordnarna har möjlighet att locka till sig elever där den förväntade intäkten är särskilt hög i förhållande till den förväntade kostnaden
Länsstyrelsen i Skåne län	- Tycker det är bra att eleven får välja anordnare, men ser en betydande risk för betygsinflation - Varnar även för att mindre utbildningssamordnare inte kan etablera sig då de måste ligga ute med mycket pengar
Regionförbundet Uppsala län	- Ställer sig också positivt till grundtanken med ett nationellt valfrietssystem reglerat i skollagen, men konstaterar att förutsättningarna ser olika ut i större respektive mindre kommuner gällande mottagandet av den enskilde som har rätt till sfi, ett utökat ansvar för studievägledning, samordning av sfi för ungdomselever på grundskolenivå och vuxenstudier samt ett eventuellt upprättande av administration kring utbetalning av ersättning
Statskontoret	- Ser positivt på att sfi ska bli mer flexibelt och individanpassat, och på de förslag i utredningen som har denna inriktning

Privata aktörer

Remissinstans	Huvudargument
Lernia	- Välkomnar förslagen om valfrietssystem och sfi-peng - Menar att förslagen om antagning och öppenhet ställer för stora och ensidiga krav på utbildningsanordnarna, samt efterlyser ett förtydligande rörande möjligheterna att avsluta sfi-verksamhet i en kommun - Är för en riksprislista men vill inte att dagens prisbild ska användas som utgångspunkt då den "speglar den osunda prispress som tvingats fram inom tillämpningen av LOU" - Anser att utredningens förslag rörande obligatorisk antagning av alla sökande deltagare ställer för höga krav på anordnaren - menar att en anordnare kan ha gjort eget val av att begränsa sin verksamhet, eller ha praktiska begränsningar - är också en erkänd svårighet att hitta lärare till sfi, vilket kan utgöra ett hinder för en anordnare att uppfylla antagningsobligatoriet - Ang. utbetalningen av pengarna önskar de ett ersättningssystem som i högre grad tar hänsyn till de löpande kostnaderna över tid samt att kurserna varierar i längd och kostnad - Ser förslaget om en basfinansiering som kan behållas av en inledande anordnare om en deltagare byter anordnare som tveksamt
Merit AB	- Positiva till sfi-peng och valfrietssystem - ser problem med dagens upphandlingar: prispress, långa och dyra överklagandeprocesser, stora omställningar för elever och anordnare - ett nationellt system med valfriet skulle kunna skapa ett enhetligt system i landet och bidra till långsiktighet, kvalitet och mångfald - Menar att det är av största vikt att den statliga riksprislista som tas fram får ett väl underbyggt underlag som även inkluderar de externa anordnarnas kostnader för att prisbilden ska bli rättvisande - Menar att ersättningsmodellen med den största delen av betalningen vid betyg bygger på att det ska gå snabbt och inte på att det ska vara den bästa utbildningen för deltagarna - ser stor risk för betygsinflation - Ang. utbetalningen - menar att deltagarens möjlighet till arbete (och hoppa av sfi mitt i) kommer att hamna i konflikt med anordnarens möjlighet att få ersättning - Ersättningsmodellen skapar likviditetsproblem för anordnarna, särskilt för de mindre, eftersom det dels dröjer innan man får betalt för utbildningen som genomförts, dels finns risk att inte få betalt alls för undervisning som genomförts vid t.ex. avbrott till en annan anordnare - risk att det enbart blir stora aktörer på marknaden
Medlearn	- Positiva till sfi-peng och valfrietssystem - Anser att det måste finnas tydliga och generella beräkningsmodeller att tillämpa så att kostnadsberäkningen för de kostnader som utbetalas till enskilda utbildningsanordnare bestäms på samma grunder som hemkommunen tillämpar och att betalningen sker på ett likvärdigt och transparent sätt

Övriga

Remissinstans	Huvudargument
Läraryrket	- Anser att ett valfritetssystem med elevpeng är att föredra framför upphandling, även om det finns farhågor inför ett elevpengssystem - anser dock att en försöksverksamhet med valfritetssystem med elevpeng ska genomföras i både sfi och komvux i några kommuner - Avstyrker förslaget om att det inte ska finnas krav på kommunen att erbjuda komvux som huvudman - vill att det alltid ska finnas möjlighet för eleverna att välja ett kommunalt alternativ - Är tveksamt till en successiv utbetalning av pengarna - ser risker med att genomströmning får företräde före kunskap - I dagens upphandlande råder avtal som gäller endast i ett par år - utbildning med god kvalitet kräver investeringar i kompetens, relationer och material - troligt att anordnare är mer beredda att investera om de har ett godkännande som gäller tills vidare, än om de har avtal som bara gäller i två år - Fler anordnare på en ort - färre elever - finns risk att anordnarna tvingas blanda elever i heterogena grupper, vilket kan drabba kvaliteten - Färre elever på en skola medför också att man kan ha färre lärare anställda - risk för alltför stor arbetsbörda för lärare, och att de saknar kollegor att samarbeta med - Kräver att anordnare inför tillståndsprovning ska tydliggöra hur verksamheten ska kunna bedriva utbildning på ett långsiktigt och hållbart sätt
Vuxenutbildning i samverkan	- Positiva till valfritetssystem och sfi-peng - menar dock att de önskvärda effekterna av ett valfritetssystem sannolikt blir små i mindre kommuner - menar också att det kan uppstå ekonomiska svårigheter om flera aktörer ska dela på små utbildningsvolymerna - Ställer sig bakom förslagen gällande sfi-pengens utformning avseende storlek och beräkningsgrund men vill särskilt framhålla vikten av att tilläggsbelopp ska kunna utgå för elever med särskilt kostnadskrävande behov - Är starkt kritiska till utbetalningsmodellen för pengarna - problematiskt om elever byter anordnare - vill att ersättningen ska grunda sig på genomförd kurs, inte godkänt betyg
Sveriges Dövas Riksförbund	- Är positiva till de förslag som gäller införandet av den individualiserade sfi-pengarna - anser att det inte bara gynnar döva invandrare, utan även deras familjemedlemmar eller anhöriga - Vill att familjemedlemmar till döva ska kunna välja att läsa sfi i sin hemkommun eller i en annan kommun som erbjuder sfi för döva - Ser en problematik med att pengarna utbetalas när eleverna blivit godkända - kan ta längre tid för funktionsnedsatta att uppnå målen - Är positiva till att anordnare måste anta och vara öppna för samtliga elever som har valt att studera hos anordnaren och som kommunen tagit emot till utbildningen - Är positiva till att tilläggsbelopp ska lämnas för elever med särskilt kostnadskrävande behov - Vill dock skärpa kommunens skyldighet att informera om lämpliga anordnare - Vill betona vikten av att döva invandrare får information om vilka sfi-verksamheter som finns och ges en reell uppmuntran och möjlighet att läsa där målgruppen samlas, kompetensen och språkmiljön finns
Friskolornas riksförbund	- Är positiva till sfi-pengarna samt att det ska fastställas ett grundbelopp och i vissa fall ett tilläggsbelopp. - Förbundet anser att det är svårt att utifrån förslagen och konsekvensutredningen bedöma om systemet i praktiken kommer att säkerställa lika villkor. - Vill understryka vikten av att ett pengssystem måste utformas på ett tydligt, rättssäkert och likvärdigt sätt så att principen om lika villkor råder - ytterst måste elevperspektivet beaktas, pengarna ska följa eleven och det ska inte finnas några skillnader beroende på om utbildningen ges i kommunal eller enskild regi.
TCO	- Anser att utbildningens kvalitet är överordnad vem som är huvudman - För att införa ett valfritetsprogram med sfi-peng vill man att detta först bör utvärderas i en försöksverksamhet innan det eventuellt införs nationellt
Sveriges Auktoriserade Utbildningsföretag	- Anser att förslaget om betygsrätten som följer huvudmannaskapet för den enskilda utbildningsanordnaren är bra - Instämmer i förslaget om ett incitamentsbaserat ersättningssystem, men ställer sig frågande till den låga initiala ersättningsnivån för menar att de initialt låga nivåerna hämmar nyetablering och motverkar möjligheten till verksamhet på mindre orter för privata utbildningsanordnare
NTI-skolan	- Ser positivt på ett incitamentsbaserat utbetalningssystem för utbildningsanordnarna - Ett system med fasta priser är utmärkt eftersom det skapar konkurrens utifrån andra värden än rent ekonomiska - den viktigaste faktorn blir då att leverera utbildning med hög kvalitet - Ett valfritetssystem skapar också kreativa lösningar där individen står i centrum och där utbildningsanordnarnas profilering ger individen ökade möjligheter att nå sina mål snabbt och effektivt

Hermods	- Menar att nivån på sfi-pengen bör vara högre för att möjliggöra utveckling av ämnet och främja etableringsvilja hos enskilda anordnare - om mininivån är alltför lågt satt kommer ingen att vilja etablera sig på de mindre orterna - Sfi-pengen bör vara knuten till kursdeltagarveckor - Tycker inte att betalningsmodellen är tillfredställande
Lärarnas Riksförbund	- Överlag positiva till sfi-pengen och valfrihetssystemet - anser att sfi-pengen och statlig tillståndsgivning för anordnare är bättre än nuvarande system - men inte perfekt - Negativa mot utbetalningen av pengarna p.g.a. den successiva utbetalningen, menar att det riskerar att leda till betygsinflation - Avstyrker förslagen om rätten att avsluta kurser för elever som inte uppvisar tillräcklig progression - Negativa till förslaget om att Skolinspektionen vid tillståndsgivningen inte ska analysera och beakta negativa konsekvenser för kommunen
Livstycket	- Är positiva till sfi-peng som ger eleven valfrihet - Det är nödvändigt att möjlighet finns för tilläggsbelopp för särskilda kostnadskrävande utbildningar, som t.ex. utbildning av analfabeter
Folkuniversitetet	- Positiva till sfi-pengen och valfrihetssystemet men ser risker med utbetalningssystemet: anordnaren får inte betalt för nedlagda resurser ifall eleven väljer att byta anordnare innan kursens slut, finns risk för betygsinflation, finns risk att högutbildade elever ses som mer lönsamma - Föreslår därför månadsvisa utbetalningar baserade på flera komponenter: antal inskrivna, deltagarnas närvaro samt antal godkända - Ser dock risk att bara stora kommuner kommer kunna erbjuda flexibilitet i och med att mindre kommuner i regel har ett mindre utbud

Remissvar med en negativ inställning till sfi-peng

Kommuner

Remissinstans	Huvudargument
Falköpings kommun	- Egentligen inte nödvändigtvis negativa till innebörden i förslagen, men negativa till sfi-pengen i den mening att de menar att de har svårt att förutse de ekonomiska konsekvenserna för små kommuner som sig själva - Kritiska till att förslaget ställer olika krav på kommunen kontra övriga utbildningsanordnare i uthållighet över tid, ex. om utbildningsanordnaren lägger ner och flyttar måste kommunen erbjuda utbildningen för de berörda eleverna inom en månad - Svårt för kommunen att räkna ut en sfi-peng i en verksamhet som kan variera mycket i volym och möjligen även avvecklas
Gävle kommun	- Ser negativt på att det kommunala självbestämmandet över anordnandet av sfi föreslås upphöra och att beslutet om prövning att enskilda utbildningsanordnare ska få bedriva sfi ska ligga på statlig myndighet - tror kvaliteten och flexibiliteten kommer försämrats - Tycker nuvarande situation där kommuner kan upphandla privata utbildningsanordnare fungerar bra - Rädda för en större ekonomisk belastning på den kommunala ekonomin - Menar att det finns risk att en enskild utbildningsanordnare får ersättning som motsvarar ett helhetserbjudande men endast utför delar
Malmö kommun	- Negativa till sfi-peng, menar att det skulle leda till ett kvalitetsmässigt tapp - Vill att kommunerna ska ha ett mer avgörande inflytande över etablering av externa anordnare och vilken typ av aktörer som kan ingå i ett sådant valfrihetssystem - tycker att kommunernas inflytande har en kvalitetssäkrande effekt - Tycker att stora företags dominans innebär likriktning och är ett direkt hot mot pedagogisk mångfald - Tycker att valfrihetssystemet riskerar ökad administration, byråkrati och merkostnader - Står i princip bakom sfi-pengens utformning avseende storlek och beräkningsgrund, men vill betona vikten av att tilläggsbelopp ska kunna utgå för elever med särskilt kostnadskrävande behov - Tveksam till modellen för utbetalning, tror uppdelningen av en mindre betalning i början och 80 procent i slutet kan skapa problem vid byte av anordnare
Marks kommun	- Ser de goda avsikterna men menar att vissa grupper kommer ha svårt att hantera ett nationellt valfrihetssystem eftersom de båda saknar språket och en tillräcklig förståelse för hur det svenska samhället fungerar - Ser också en risk i att eleverna påverkas i stor utsträckning av de olika anordnarnas marknadsföring - Sfi-pengen är svår för mindre kommuner då den egna verksamheten blir mer kostsam eftersom antalet elever riskerar att minska
Stockholms kommun	- Negativa, menar att den flexibilitet och individanpassning som utredningen vill uppnå med sfi-peng redan uppnås i arbetsmarknadsförvaltningens verksamheter - Menar att kommunen skulle förlora mycket av sitt inflytande över inriktningen på sfi-utbildningen - Menar att det finns en risk att staden får många aktörer som erbjuder samma sak men få eller inga som erbjuder mera specialinriktade kurser - Utbetalningssystemet är för administrativt krävande och riskerar att bli konkurrensbegränsande eftersom det kräver att en anordnare har möjlighet att ligga ute med stora kostnader under en längre tid - kan även medföra att betyg sätts utan att kunskapsmålen nås - Menar att det, om sfi-peng införs, är viktigt att kommunerna ges möjlighet att påverka Skolinspektionens beslut om tillstånd, samt att tillstånd för etablering ges vid ett eller högst två tillfällen per år

Södertälje kommun	- Menar att ett nationellt valfrihetssystem kan göra det svårare att erbjuda flexibilitet och individanpassning då elevunderlaget blir mer utspritt - Menar att konkurrensen gör att anordnare skulle etablera sig i de invandratäta områdena vilket kan skapa en konflikt med kommunens mål om deltagande i samhället och självförsörjning genom att eleverna riskerar att låsas in i bostadsområdet - Menar att ett nationellt valfrihetssystem inte bör genomföras inom sfi, och att sfi är en strategiskt viktig skolform för Södertälje som kommunen behöver ha kontroll över - Menar att utbetalningsmodellen riskerar få konsekvenser för betygsnivåerna med sämre kunskaper som resultat - Kommunen använder idag möjligheten att ge intyg istället för betyg för de elever som inte når slutnivån - utbetalningen av sfi-pengen riskerar möjligheten till intyg då anordnare inte får betalt för ett intyg
Botkyrka kommun	- Ställer sig inte bakom förslaget om att införa ett generellt valfrihetssystem inom sfi och komvux - Kommunen förlorar styrbarhet över sfi och komvux vilket bland annat medför att arbetsmarknadsperspektivet i utbildningarna riskerar att försvagas - Risken för överetablering av utbildningsanordnare är stor i stockholmsregionen vilket motverkar ambitionen om ökad kvalitet, valfrihet och flexibilitet för eleven - Förutsättningarna att göra informerade och välgrundade val är begränsade för delar av målgrupperna inom sfi - vår erfarenhet säger att närhetsprincipen går före val grundade på utbildningarnas kvalitet och innehåll - Kommunernas möjligheter att samverka kring smala och kostnadskrävande målgrupper försvåras
Göteborgs kommun	- Vill att utbildningen fortsatt bör utvecklas med kommunen som huvudman vilken har en möjlighet att säkerställa mångfald genom tydliga kravspecifikationer vid upphandling och en systematisk uppföljning - Anser att det finns få faktiska belägg för att den fria etableringsrätten grundad på en sfi-peng med säkerhet skulle leda till en ökad organisatorisk och pedagogisk mångfald
Kungsbacka kommun	- Ställer sig tveksamma till utredningen och begär återremiss - Betvivlar individens möjligheter att fritt kunna välja sin utbildning och utbildningsanordnare
Nynäshamns kommun	- Anser att en helt fri etableringsrätt kan få negativa effekter för Nynäshamns invånare, då det kan bli svårt att få enskilda anordnare att etablera sig i Nynäshamn å missgynnar våra kommuninvånare som kan uppleva hinder med restider etc. för att få tillgång till utbildningsinsatser som kommunens egen regi inte kan erbjuda - Det finns stora fördelar för kommuninvånarna att kommunen har vuxenutbildningen i egen regi, med samarbete med andra kommuner - de ger invånarna en större trygghet och en öppnare marknad när kommunen kan erbjuda utbildningar även i andra kommuner - Som ny i landet är det svårt att känna till det svenska utbildningsväsendet. Även om informationen är omfattande och neutral kan valet bli svårt för en del medan det för andra kan innebära en större frihet
Umeå kommun	- Menar att sfi-pengen främst gynnar storstäder - i mindre kommuner försvinner flexibiliteten om det bildas små enheter med ett fåtal elever och smalt nischat utbud - ger ökade administrativa kostnader för kommunen

Universitet

Remissinstans	Huvudargument
Stockholms universitet	- Negativ till sfi-peng, önskar att utredningen inte hade haft förslag på sfi-peng som mål - Kritiska till utbetalningsmodellen i och med att majoriteten av pengarna betalas efter eleven blivit godkänd - Kritisk mot tron på att ekonomiska incitament löser identifierade problem - Kritisk mot grundbeloppet i sfi-pengen, vill att en summa för kompetensutveckling av lärare och skolledare ska ingå - Menar att valfrihetssystemet med sfi-peng inte är tillräckligt undersökt för att motivera ett genomförande - Lyfter även frågan om vilka förutsättningar en nyanländ har att göra relevanta val i valfrihetssystemet

Andra myndigheter

Remissinstans	Huvudargument
Länsstyrelsen Gävleborg	- Mot införande av valfrietssystem - Menar att det finns risk att kvaliteten sjunker - Risk för stora skillnader mellan storstad och glesbygd - Menar att valfrietssystemet gör att antalet utbildningsanordnare kommer öka å kommer försvåra det regionala samarbetet kring de nyanländas etablering, även risk för att lärarkompetensen sjunker, redan ett problem idag - Tycker sättet att bestämma sfi-pengens storlek är otydligt, tror det finns risk att kommunernas kostnader kommer öka - Tveksam till utbetalning av sfi-pengen då utbetalningen kommer vara kopplad till godkända betyg till viss del å risk för betygsinflation
Socialstyrelsen	- Anser att det behöver analyseras ytterligare hur konstruktionen av valfrietssystemet och sfi-peng påverkar personer med särskilda behov - Menar att det kan bli ett ökat tryck på elever att klara sina kurser så snabbt som möjligt - då samma ersättning betalas ut efter att godkänt betyg uppnåtts oavsett hur lång tid eleverna tagit på sig finns det en risk att tempot ökar vilket kan drabba de svagaste eleverna - finns också en risk att elever godkänns utan att faktiskt besitta de kunskaper som krävs - Om ett valfrietssystem och sfi-peng införs bör det finnas en plan för hur systemet ska följas upp och utvärderas över tid - Betänkandet lägger ett stort ansvar på kommunerna att vara vägledande i sfi studenternas beslut av anordnare
Specialpedagogiska skolmyndigheten	- Avstyrker förslaget om sfi-peng, menar att utredningen inte har kunnat visa att studerande med funktionsnedsättning tillförsäkras en likvärdig utbildning om utbetalning av sfi-pengen är kopplad till huruvida de studerande uppnår lägst betyget godkänt
ESF-rådet	- Menar att utredaren inte på ett övertygande sätt kan argumentera för att de föreslagna åtgärderna skulle förbättra svenskundervisningen eller öka flexibilitet och individuell anpassning. Förslaget är svårbedömt eftersom det saknas referenser till forskning, synpunkter från målgruppen etc.
Kammarrätten Sundsvall	- Förslaget innebär att det blir svårt för kommunen att planera verksamheten och risk för överetablering finns - Kan bli svårt att tillgodose behovet av utbildning för personer med särskilda behov eftersom enskilda utbildningsanordnare inte kan förväntas erbjuda sådan utbildning i tillräcklig omfattning - Risk för betygsinflation med incitamentsbaserat ersättningssystem
Förvaltningsrätten Härnösand	- Är kritiska till förslaget om valfrietssystem då de menar att eleverna saknar språkliga förutsättningar att göra egna val

Övriga

Remissinstans	Huvudargument
SKL	- Negativa mot sfi-peng - menar att det skulle innebära en inskränkning av det kommunala självstyret som inte står i proportion till de eventuellt positiva effekter systemförändringen skulle uppnå - Menar att det finns risk att kvaliteten skulle sjunka, vill istället ha ett frivilligt sfi-pengsystem som regleras genom LOV - SKL bedömer att omkring hälften av alla kommuner har så små elevunderlag att det inte finns utrymme för en mångfald av aktörer - menar också att det finns risk för att ingen enskild anordnare etablerar sig, att en anordnare gör det och kommunen lägger ner sin egen verksamhet, eller att kvaliteten försämras om verksamhet bedrivs av både anordnare och kommun i och med att elevunderlaget då uppdelas - Vill därför att kommunerna själva bör få avgöra om det finns förutsättningar och behov av att införa ett valfrietssystem - Menar att utredningens konsekvensanalys är ofullständig, särskilt vad gäller den kommunalekonomiska analysen - Menar att flera anordnare kan göra att det blir färre elever på varje skola och därmed riskerar en specialisering av utbildningsinsatser att minska - Är emot en incitamentsbaserad sfi-peng, menar att vissa hoppar av sfi halvvägs p.g.a. att de fått jobb, vilket är positivt, men utbetalningsplanen av sfi-pengen kan leda till att anordnarna försöker påverka eleverna att stanna kvar på sfi och undvika andra insatser å risk för inläsningseffekter - Menar att utbetalningsplanen är för administrativt betungande - Menar att det finns en påtaglig risk att enskilda anordnare som etablerar sig inte kan tillhandahålla ett sammanhållet vuxenutbildningspaket och att det i brist på samlokalisering anordnare emellan kommer att medföra svårigheter att synka scheman och kurser med övriga vuxenutbildningen

LO	- Mot sfi-peng och valfrihetsmodellen - menar att utbetalningssystemet innebär risk för betygsinflation. Tar även, som SKL, upp risken för konflikten mellan företagens finansiering och att en elev får jobb och avbryter sfi-studierna - Negativa mot riksprislistan för sfi-pengen, menar att den måste ligga på en snittkostnad vilket gör att verksamheten i många kommuner skulle bli dyrare än i dagsläget å inte kostnadseffektivt - Betonar skillnader mellan stad och landsbygd, menar att ett obligatoriskt enhetssystem inte är den bästa lösningen - Oroliga för att anordnare plötsligt lägger ner sin verksamhet vilket skulle innebära att kommunen måste starta upp verksamhet igen med kort varsel, tycker det är tidskrävande, dyrt och menligt på kvaliteten. De menar att alternativt lägger inte kommunen ner verksamheten för att undvika ryckighet och får då finansiera två utbildningar med bristande elevunderlag
Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige (SIOS)	- Mycket tveksamma till sfi-peng - menar att det kan ge lärare sämre förutsättningar - förordnar att kommunerna behåller sitt huvudmannaskap
SACO	- Anser inte att sfi-peng och valfrihetssystemet skapar bra förutsättningar att göra informerande val av den här betydelsen - Är tveksamma till en successiv utbetalning av pengarna - ser risker med att genomströmning får företräde före kunskap - Tycker det är negativt att yrkesinriktade sfi-utbildningar (sfx) kommer inte att kunna finansieras inom ramen för utbildningens föreslagna pengssystem - "att fler yrkesinriktade svenskutbildningar, snarare än färre, införs är för Saco en viktig målsättning för en reformering av sfi"
Elsa Brändströms skola, Linköping	- Sfi-lärare på skolan motsätter sig sfi-pengen på grund av risk för betygsinflation - Tveksamma till om sfi passar för ett valfrihetssystem - nyanlända har begränsade eller inga förkunskaper om landet och samhället å gör det svårt för dem att göra ett rationellt val
Fornby folkhögskola	- Negativ till sfi-pengen p.g.a. utbetalningssystemet, menar att det kan missgynna "olönsamma" elever som behöver längre tid för att lyckas - även risk för betygsinflation
Kommunförbundet Norrbotten	- Menar att en konsekvensanalys saknas vad gäller förslaget av sfi-pengens utbetalning - befarar stora risker med att utbetala 20 % av SFI-pengen innan man vet att insatsen är långsiktig - finns risk för lycksökare - Befarar att de administrativa kostnaderna gällande hantering av val, omval, byte av utbildningsanordnare, information till utbildningsanordnare, information om valfrihetssystemet, nya riktlinjer etc. kommer att öka markant med ett valfrihetssystem och ökat antal utbildningsanordnare - saknar en kommunalekonomisk konsekvensanalys
Riksföreningen Lärarvuxpedagogerna	- Uttrycker stor tveksamhet inför sfi-pengen - vem tar ansvar för de med inlärnings-svårigheter som inte så snabbt kan nå nivån för utbetalning?
Svenska för alla SVEAS	- Menar att det i utredningen inte visas på vilket sätt ett valfrihetssystem med sfi-peng bidrar till att öka mångfalden och höja kvaliteten sfi-utbildningen - Ser en risk för att ett system med sfi-peng kan leda till kvalitetsförsämringar då den föreslagna ersättningsmodellen för kortutbildade elever inte alltid täcker de utbildningskostnader som föreligger - Varnar för att den fria bytesrätten mellan olika anordnare kan innebära att en utbildningsanordnare kan bli helt utan ersättning
Västmanlands utbildningsförbund	- Är negativa till valfrihetssystemet och sfi-pengen - vill att ansvaret för utbildningen ligger på kommunerna i fortsättningen - Tror att valfrihetssystemet kan bli svårt i mindre kommuner - blir sällan flera olika aktörer som är beredda att etablera sig på orten - Risk med förändring av antalet elever - just nu stor invandring å ökat behov av platser - men när underlaget försvinner står kommunen fortfarande ansvarig för att det erbjuds utbildning, men kan under tid ha avhänt sig kompetensen inom området - Är negativa till sfi-pengens utbetalning - menar att det finns risk för att vissa elever blir mer lönsamma och därmed ett intressantare val för anordnarna
Femkantens vuxenutbildning	- Anser att man inte genomfört en konsekvensanalys gällande förslaget av utbetalning av sfi-peng - anser att det är en stor risk att betala 20 % av sfi-pengen innan man vet att insatsen är långsiktig

Remissvar med en neutral inställning till sfi-peng

Kommuner

Remissinstans	Huvudargument
Hallstahammar	- Avseende valfrihet - menar att det är svårt att bedöma effekterna av systemet i vår kommun, finns risk att den nyanlände lockas välja skola/skolform av andra skäl än att de bäst kan tillgodose dennes behov av studier - Tilltalande att ett nationellt system för valfriheten föreslås upprättas
Sorsele kommun	- Är tveksamma till sfi-peng - kan bli administrativt krävande för kommunen, svårt att planera kommunens verksamhet om enskilda anordnare godkänns löpande under året
Mora	- Har inget principiellt emot sfi-peng, men ser ett antal risker för mindre kommuner - Anser att valfrihetssystemet kan medföra orimliga utmaningar för kommuner med låg elevantal och kan innebära ökade kostnader - Utredningen pekar på att en kommuns möjlighet till samverkan med andra kommuner gällande anordnandet av sfi i egen regi ska begränsas för att motverka att enskilda aktörer sätts ur spel -à Mora har en gemensam gymnasienämnd med Orsa och Älvdalens kommuner - skulle inte längre få tillåtas tillhandahålla sfi om en aktör etablerar sig à varje kommun måste då tillhandahålla sfi i egen regi à elevunderlaget för kommunen blir ännu lägre à kan antas få effekt på möjligheten till flexibilitet och individanpassning samt att kostnaderna för undervisningen ökar - Förslaget innebär att om kommunens kostnad för sfi ökar så ska även sfi-pengens storlek till enskild aktör öka à ekonomisk utmaning för kommunen à anser därför att en kommun även fortsättningsvis måste tillåtas samverka med andra kommuner kring anordnandet av sfi i de fall elevunderlaget är begränsat - Ang. utbetalningen av pengarna menar de att det finns risk för betygsinflation - betonar därför vikten av en god tillsyn från Skolinspektionen över hur betygssättningen fungerar om pengarna skulle införas

Universitet

Remissinstans	Huvudargument
Uppsala Universitet National-ekonomiska institutionen	- Ett införande av mer valfrihet genom en sfi-peng kan tyckas naturligt då ett liknande system redan används inom andra skolformer - De utvärderingar som har gjorts visar på både positiva och negativa effekter, vilket gör det svårt att dra säkra slutsatser om vilka effekter ett införande av en sfi-peng kan tänkas få - En sådan reform skulle kunna medföra en ökad mångfald av utbildningar, vilket skulle kunna ge en bättre matchning mellan deltagare och typ av utbildning, och därmed skulle arbetsmarknadsanpassningen kunna underlättas - En prestationsbaserad ersättning skulle dessutom ge de enskilda utbildningsanordnarna starka incitament att erbjuda en bra utbildning - Samtidigt finns det risker: man kan ifrågasätta om speciellt många enskilda utbildningsanordnare är intresserade av att etablera sig i mindre kommuner - Dessutom blir risken med att etablera en sådan verksamhet stor om ersättningen görs så kraftigt prestationsbaserad som föreslås - Kommunerna tappar också inflytande över utbildningens utformning och inriktning, vilket kan uppfattas som negativt - Frågan är dessutom om det är möjligt för Skolinspektionen att genomföra en tillräckligt omfattande tillsyns- och kvalitetsgranskningsverksamhet för att kvaliteten i dessa verksamheter ska kunna säkerställas - Slutligen kan man ifrågasätta om personer som saknar kunskaper i svenska och dessutom ofta är nyanlände i Sverige verkligen kan förväntas kunna göra välinformerade val mellan olika kommunala och enskilda utbildningsanordnare
Göteborgs universitet - Institutionen för svenska som andraspråk	- En mer noggrann och genomgripande konsekvensanalys behövs innan man definitivt bestämmer sig för en valfrihetsmodell

Folkhögskolor

Remissinstans	Huvudargument
Hyllie park folkhögskola	- Tar inte ställning, men är något kritiska mot pengens utbetalningssystem då kortutbildade och analfabeter kan komma att missgynnas - nämner även risk för betygsinflation - Vill se en oberoende utredning kring ersättningsnivåerna för sfi för att ge underlag till riksprislistan
Härnösands folkhögskola	- Uttrycker inget motstånd till sfi-peng, att sfi-pengen ska följa den studerande och att den ska utgå från kostnaderna för sfi i den kommunala verksamheten gör det svårt för små kommuner och i glesbygd - Idag är skillnaderna stora från kommun till kommun vilket ger utbildningsanordnaren olika förutsättningar att genomföra kvalitativ verksamhet

Andra myndigheter

Remissinstans	Huvudargument
CSN	- Tar inte ställning, men menar att förslagen kan förväntas få betydande ekonomiska konsekvenser. Mot denna bakgrund anser CSN att den konsekvensbeskrivning som görs i betänkandet är alltför begränsad. I vissa stycken bygger beskrivningen på teoretiska resonemang om de förväntade utfallen av de insatser som föreslås
Kronofogden	- Tar inte ställning men noterar att utredningen inte behandlar vilka konsekvenser som kan förväntas uppstå för berörda kommuner och deltagare om en utbildningsanordnare försätts i konkurs - konkurs kan medföra betydande praktiska problem, särskilt för eleverna - påpekar att det inte finns några regler som beskriver hur informationsutbyte mellan en anordnare som gått i konkurs och den nya skolan ska gå till, eller vad som då ska gälla angående betygsättning
Ekonomistyrningsverket	- Kan inte bedöma den samhällsekonomiska effekten med det underlag som utredningen redovisar
Regelrådet	- Avstyrker förslaget med anledning av att det helt saknas underlag för att bedöma de administrativa kostnaderna - Utredningen har gjort en kvalitativ bedömning av effekten på administrativa kostnader men innehåller inget ytterligare underlag som möjliggör för Regelrådet att bedöma rimligheten i utredningens uppfattning, exempelvis saknas uppskattning av tidsåtgång och kostnad för att ta fram en ansökan om att få bli huvudman för sfi
Folkbildningsrådet	- Gällande sfi-peng menar de enbart att det är negativt att så stor del av pengarna betalas ut vid godkänd utbildning - detta missgynnar studerande som behöver längre tid
SCB	- Delar utredningens uppfattning om att statistikens kvalitet skulle höjas till följd av att enskilda anordnare godkänns som huvudmän och omfattas av skyldigheten att lämna uppgifter om verksamheten - Det skulle underlätta kontrollen på det insamlade materialet eftersom uppgifterna i sådant fall kommer direkt från uppgiftskällan
Länsstyrelsen i Västerbotten	- Inget principiellt emot sfi-pengen, men ser ett flertal risker med förslaget i dess nuvarande form - Effekterna av ett valfrihetssystem bedöms bli mindre betydelsefulla i glesbygds- och små kommuner med litet elevunderlag där få privata anordnare kan förväntas etablera sig - föreslår därför att sfi-pengen inte begränsas endast till val av privata anordnare utan att elever även kan välja en kommunal anordnare i annan kommun än hemkommunen - Menar att valfriheten kan begränsa enskilda aktörers möjligheter att uppnå den nödvändiga kritiska massan för att kunna anpassa sitt utbud till enskilda individers behov - Vill ha krav för godkännande att bedriva sfi, vill ge kommunen möjlighet att påverka Skolinspektionens beslut om risken är påtaglig att en kommun inte kan garantera en långsiktig sfi-verksamhet

Övriga

Remissinstans	Huvudargument
Sveriges Skolledarförbund	- Menar att förslagen och dess effekter är svåröverskådliga - vill därför att analysen och beredningsunderlaget fördjupas innan beslut tas - Vill varna för en övertro till att valfrihet per definition leder till de eftersträfvade målen - är tveksamma till att t.ex. nyanlända kan utnyttja valfrihetens fördelar och navigera i ett diversifierat marknadsanpassat kursutbud - Ifrågasätter om det kommer vara möjligt för andra än de stora anordnarna att ha beredskap för att plocka in nya elever på alla studievägar hela tiden utan att tumma på kvaliteten - om man å andra sidan tillåter anordnare att specialisera sig finns risken att de bara inriktar sig på grupper med bra studieförutsättningar - Föreslår att möjligheterna utreds genom försöksverksamhet i några regioner - Tycker att sfi-peng har fördelar i den mening att det är bra om verksamheter kan konkurrera med varandra med verksamhetskvalitet och verksamhetsresultat, och inte bara med lägsta pris - Föreslår att en förutsättning för godkännande som anordnare i ett system med sfi-peng ska vara att den sökande verksamheten har egna rektorer med operativt kvalitetsansvar
Synskadades Riksförbund	- Har egentligen inget principiellt emot sfi-pengen, men är oroliga för att det kan påverka funktionsnedsatta negativt - Ang. ersättningen betonar de att det kan finnas olika skäl till att det tar längre tid att uppnå godkänt betyg, och kulturella skillnader i synen på funktionsnedsättningar kan påverka personens möjlighet att delta i undervisningen - Menar att om en sfi-peng införs får en funktionsnedsättning inte på något sätt utgöra ett hinder för att bli antagen av en enskild anordnare, och att om systemet införs är det angeläget att en tid för utvärdering av systemet fastställs - Ser tilläggsbeloppet för elever med särskilt kostnadskrävande behov som positivt och vill att detta belopp ska införas även om inte sfi-pengen i sin helhet genomförs - beloppet ska även kunna inkludera kostnader för samordning - Menar att om valfrihetssystemet med sfi-peng införs är det av stor vikt att det inom kommunerna finns kompetens så att personer med synnedsättning får en korrekt vägledning och information inför val av anordnare
Folkbildningsförbundet	- Tar inte ställning vad gäller sfi-pengen - men menar att det är viktigt att man noggrant överväger vilka konsekvenser ett eventuellt införande skulle innebära för elever och huvudmän - För vissa organisationer som tidigare bedrivit sfi på entreprenad, men kanske inte har möjlighet att uppfylla kraven för huvudmannaskap kommer det inte längre vara möjligt att bedriva sfi å negativt, då det sannolikt kommer minska mångfalden av aktörer som bedriver sfi - Frågar till utbetalningsmodellen av pengarna - befärar en ökad administrativ börda för huvudmännen - medför även en hög ekonomisk risk, vilket blir svårt för mindre aktörer, eftersom det dröjer innan de fullt ut får betalt för den utbildning som ges å risk att det bara blir stora aktörer kvar
ABF	- Inte principiellt negativ till sfi-peng, men har en del synpunkter särskilt vad gäller utbetalningssystemet, som de menar kan skapa problem med likviditeten för mindre anordnare - Varnar också för betygsinflation samt möjligheten att en anordnare avsätter resurser under en längre tid men helt går miste om ersättningen om en elev väljer att byta anordnare
Riksförbundet för Social och Mental Hälsa	- Investeringar i tid och pengar för att garantera en människa med psykisk funktionsnedsättning tillgång till relevant utbildning får inte skapa ett system där "besvärliga och krävande" elever fritt kan väljas bort av utbildare - Utredningens förslag innebär visserligen att kommunen ska besluta om ett tilläggsbelopp till sfi-pengen för behov som är speciella för en enskild individ och som är särskilt kostnadskrävande för utbildningsanordnaren på grund av betydande organisatoriska och ekonomiska svårigheter att förmedla adekvat undervisning, men frågan är om det räcker
Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO)	- Invänder mot att man i utredningen inte tagit till vara de särskilda möjligheter som finns inom utbildningsformen folkhögskola - Ser planeringssvårigheter för kommunen som ska finansiera sfi-pengen och komvux-kurserna och som från tid till annan inte vet om enskilda utbildningsanordnare kommer att finnas kvar
Sveriges vägledarförening	- Menar att möjligheten till valfrihet är begränsad eftersom valfrihet hänger samman med kunskapen om alternativen och dess kontext som alternativen finns i - vilket de flesta nyanlända saknar - Valfriheten i utredningen är satt utifrån ett storstadsperspektiv, utanför de större städerna finns inte/kommer det inte att finnas det utbud och mångfald av utförare som gör att individen ges möjlighet till ett ökat inflytande och valfrihet

www.svensktnaringsliv.se

Storgatan 19, 114 82 Stockholm

Telefon 08-553 430 00